

FUTURIBLERNE

Den bedste måde at forudsige fremtiden på, er ved at skabe den selv

Redaktør Karen Lumholt

Juni 2018

frem
tidens
fælles
skaber

Futuriblerne Fremtidens Fællesskaber Vol. 1 2018

© Karen Lumholt, Tyge Mortensen og
Selskabet for Fremtidsforskning

Redaktion, tilrettelæggelse og interviews

Karen Lumholt

Grafisk tilrettelæggelse

Marie Madsen

Ansvarshavende udgiver

Tyge Mortensen og Selskabet for Fremtidsforskning

Printed in Aarhus 2018

hos Lasertryk.dk

ISBN

978-87-993133-1-0

Kopiering fra tidsskriftet

må kun finde sted på
institutioner, der har indgået aftale med CopyDan,
og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Selskabet for Fremtidsforskning

Rudmevej 80, 5750 Ringe
www.fremtidsforskning.dk

FUTURIBLERNE

frem
tidens
fælles
skaber

Indhold

Tyge Mortensen og Karen Lumholt, forord	6
---	---

Paul Natorp, Sager Der Samler, Århus	8
--------------------------------------	---

Hvad er Sager der Samler? Sager der Samler er et hus for hverdagsaktivister. Det ligger i en hyggelig baggård i Vestergade i Aarhus, og fungerer som forsamlingshus og arbejdsfællesskab, hvor borgere bakker hinanden op i at løse de problemer, de møder i deres hverdag. Resultatet er mod, handlekraft og initiativer, der fornyer samfundet nedefra. Sager der Samler har eksisteret i fem år og er kilde til en lang række sociale innovationer. Ambitionen er at skabe nye platforme for politisk deltagelse, og at forbinde demokratiet med hverdagslivet.

Kirsten Sydendal, Lolland-Falster Lovestorm	14
---	----

Hvad er Lolland-Falster Lovestorm? Gruppen opstod i april 2015 som et svar på årtiers unuancerede mediedækning af Lolland-Falster. Vi var nogle, der ville vise resten af Danmark, at Lolland-Falster også har styrker og potentialer, og gøre det med kærlighed via de sociale medier. Det var der mange andre, der også ville. Over 20.000 blev medlemmer af Facebookgruppen i løbet af få dage og begyndte at dele positive historier om vores landsdel. Initiativet fortsætter nu med enorm opbakning fra mange sider – lige fra borgere til borgmestre og brandingeksperter. I dag har Facebookgruppen over 26.000 medlemmer. Ordet Lovestorm blev årets kommunikationsord i 2016, og i 2017 skrev forfatteren Lise Ravnkilde bogen Lovestormen fra Lolland-Falster. Se mere på www.lovestorm.dk.

Anni Ehlers, INSP, Roskilde	21
-----------------------------	----

Hvad er INSP? INSP er et mødested og mulighedsrum i Roskilde, et rum, der ikke på forhånd udelukker nogen eller noget. "Det tomme rum" inviterer til at være sammen og til at skabe selv sammen. INSP er hvad mennesker i fællesskab gør det til - og forandrer sig efter behov. INSP drives som socialøkonomisk virksomhed, der omsætter fra pionerpraksis til modeller, metoder og løsninger, som kan inspirere og kvalificere forandring og udvikling i andre lokalsamfund, offentlige og private organisationer. Målet er at fremme en på alle måder bæredygtig by- og lokalsamfundsudvikling.

Louise Kolbjørn, SYMB, Kalundborg	28
-----------------------------------	----

Hvad er SYMB? SYMB er en foreningsdrevet socialøkonomisk virksomhed og et alment fællesskab, der forbinder og engagerer mennesker i Kalundborg og omegn. SYMB er ikke et fysisk sted (endnu), men en fællesskabsplatform, hvor vi bruger kommunens eksisterende faciliteter og mødes på kryds og tværs af sociale grupperinger og segmenter. Ordet SYMB er inspireret af, at Kalundborg er hjemsted for en berømt industriel symbiose, hvor den ene virksomheds rest er den andens ressource. På samme måde vil SYMB skabe fællesskaber, hvor mennesker er ressourcer for hinanden.

Hvad er Vallekilde? Vallekilde er en landsby i Odsherred kommune på Vestsjælland, som næsten er sammenvokset med Hørve. I 2017 blev Vallekilde Årets Landsby, kåret af Landdistrikternes Fællesråd og foreningen Landsbyerne i Danmark under temaet Den Digitale Landsby. Vallekilde har hverken mange butikker eller et kæmpe foreningsliv, men har til gengæld et væld af mødesteder og aktiviteter, bl.a. en Grejbank på Facebook, hvor borgerne deler alt fra redskaber og jordbærplanter til tværføjter og et lift til København.

Hvad er Welfare-in-the-making? Welfare-in-the-making blev til i forlængelse af en række forskningsprojekter på CBS, som ville undersøge og intervenere i mellemrummene mellem roller, siloer og organisationer. Den teoretiske tese er, at den ofte skjulte, vage viden i mellemrummene mellem disse ofte adskilte og isolerede vidensområder har et kreativt og skabende potentiale, der kan forbinde os som 'bare mennesker'. Med det afsæt er målet at gentænke velfærdsopgaven, fx. sundhed, læring og omsorg, således at velfærd ikke kun er en opskrift på, hvordan eksempelvis fagprofessionelle skal bevæge sig fra A-B, men bliver et dybere formål, som kan mærkes og som også kan skabe en uforudsigelig ny viden. Den grundlæggende ambition er således at gøre forskningsprocesserne til fællesskabte processer, der ved at overskride skellet mellem academia og praksis, skaber ny værdifuld viden. (Artiklen er skrevet af en større gruppe).

Hvad er Venligboerne? Venligboerne blev etableret i 2013 og organiserer sit arbejde via Facebook. Venligboernes mission handler ikke, som mange tror, udelukkende om at være venlig og imødekommende over for flygtninge. Venligboerne er et stort sundhedsfremmende projekt, som handler om at opdage, hvordan man kan etablere gode sociale relationer ved brug af venlighed. Når mennesker gør sig umage med at møde hinanden ud fra principper om venlighed, nysgerrighed og respekt, er der grundlag for gode fællesskaber og venskaber. Der er opstået Venligbogrunder i omkring 150 danske byer. Grunderne er startet af enten danskere eller flygtninge.

Hvad er Næstehjælperne? Næstehjælperne er en social bevægelse, som samler både reformramte og modstandere af fattigdomsreformerne. Gruppen opstod i 2016 på Facebook og har i dag flere end 21.000 medlemmer på landsplan og 30 lokalgrupper landet over. Der er Næstehjælper-caféer rundt omkring i landet og enkelte steder tøj- og legetøjslagre. Næstehjælperne gennemfører under mottoet "Sammen er vi stærkere" demonstrationer og events, bl.a. sammen med gruppen Jobcentrets Ofre. Stifterne Carsten Larsen og Linda Villadsen har selv oplevet udsathed i sårbare familier, men har formået at vende udsathed til styrke.

Hvad er Alternativet? Alternativet er et grønt parti og en politisk bevægelse, som arbejder for en seriøs bæredygtig omstilling og en ny politisk kultur. Partiet blev stiftet af Uffe Elbæk i 2013 og valgt ind i Folketinget med ni mandater i 2015. Alternativet arbejder for bæredygtighed på alle tre bundlinjer – den grønne, den sociale og den økonomiske. Partiet ønsker en ny økonomisk tænkning, der skal gøre op med det nuværende vækstbegreb og genfinde balancen mellem mennesket og naturen. Alternativet vil styrke både fællesskabets og den enkeltes entreprenante skaberkraft med afsæt i seks kerneværdier: mod, generøsitet, gennemsigthed, ydmyghed, humor og empati.

Hvad er Folkevandringen?

Folkevandringen er et koncept for fordybende, fælleskabende, og handlingskabende samtaler, hvor deltagerne taler, lytter og er stille sammen, mens de vandrer otte kilometer i smuk natur. Samtalerne er tilrettelagt med spørgsmål, som er relevante for den enkelte event og er adskilt i sekvenser med refleksion, nye tanker og ideer til mikrohandlinger. Folkevandringen afholder selv åbne events og har samarbejdet med kommuner og organisationer som fx Røde Kors om at holde Walk and Talk for flere hundrede mennesker. I princippet flere tusinde.

Hvad er Grobund? Grobund er et bæredygtigt bo- og produktionsfællesskab under etablering i Ebeltoft omkring fabrikken Tata Steel. De 118 andelshaverne har pr. 1. april 2018 gennem en fælles fond købt de i alt 9.500 kvm produktionshaller og kontorer samt jorden omkring kontant. Planen er på en fjerdedel af jorden at bygge gældfri boliger med el, vand og kloak i eget affaldsfrie kredsløb (off grid). På resten af jorden etableres økologisk landbrug efter permakultur-principper. Grobund er også ved at etablere et Livets Akademi, et folkekøkken samt udlejning af kontorer, produktions- og udstillingsfaciliteter. Desuden er planen at etablere kystfiskeri af tang, krabber og konk samt et affaldsfrit havdambrug. Man kan blive støttemedlem af Grobund.

Hvad er Den Selvforsynende Landsby? I Hundstrup på Sydøen, mellem Svendborg og Fåborg, på den 250 år gamle Højgård og dens 15 hektar jord, ligger Den Selvforsynende Landsby; et socialt bofællesskab med fokus på permakultur og økologi. I byen bor 24 familier - 36 voksne og 45 børn - i selvbyggede, individuelle huse af natur- og genbrugsmaterialer. Beboerne dyrker jorden i fællesskab, varetager selv affalds- og spildevandshåndtering, fødevarerproduktion og byggeri. Den Selvforsynende Landsby har i sine snart 14 år som levested gennemgået flere udviklingsfaser, som andre levesteder måske kan lære af.

Hvad er Hemingway Club? Hemingway Club® er en uafhængig, medlemsstyret netværksgruppe etableret i Gentofte i 2013, som henvender sig til mænd 60+. Hemingway Club har et veldefineret koncept, omtrent som en Rotary Club. Konceptet breder sig lige nu til flere byer og imødekommer tilsyneladende et stort behov hos mænd i den tredje alder. Der findes pt. syv Hemingway-klubber, de fleste med lang venteliste. Nye klubber oprettes, hvis de i opbygning og funktion kan leve op til konceptet, hvilket skal godkendes af den oprindelige Hemingway Club i Gentofte.

Hvad er Civilian? Civilian er en non profit-portal, som samler og spreder inspirerende fortællinger om ildsjæle-projekter i civilsamfundet. Vi ønsker at ildsjælene og deres projekter skal være synlige, så deres idéer, viden og erfaringer kan deles og inspirere andre til at gå i gang. Vi ønsker også at ildsjælene skal anerkendes for den enorme disruptive kraft, de bidrager med i samfundet.

Fremtidens fællesskaber – hvordan Danmark forener sig på ny

Vi mødtes i 2016 til en konference på Ærø om *Oprøret fra Udkanten*. I forlængelse af hinanden skulle vi holde oplæg om *Fremtidens fællesskaber*. Tyge var blevet generalsekretær i Selskabet for Fremtidsforskning og i gang med at udgive *Futurible* om *Fremtidens landsbyer*.¹ Karen var talsmand for civilsamfundstænkertanken Cura og drev et familiepolitisk og et landdistriktpolitisk netværk, som begge har fokus på nye fællesskaber. Det var oplagt, at vi skulle prøve at forene kræfterne.

Da vi mødtes omkring denne *Futurible*, opdagede vi, at vi begge var dybt forankrede i en grundtvigsk præget historie. Men i lige så høj grad i en interesse for at forstå, hvad det er, der sker med de *folkkelige fællesskaber*, lige nu.

Et mere end 100 år gammelt fællesskab er under forandring: det danske foreningsliv - og dermed også vores demokrati. Foreninger var traditionelt forbundet i en praktisk struktur med vedtægter, generalforsamlinger og bestyrelser, der sikrede at fællesskabet hang sammen og at man kunne mødes omkring en fælles aktivitet og sag. Denne praksis har gennemsyret det samfund vi kender i dag. "Forenings-Danmark" er det blevet kaldt. Forening betyder "før enighed". Foreninger har skabt en ideel træningsarena for den form for enighedsskabende demokrati, vi har vænnet os til. Men noget nyt er på vej.

Det er dette *nye*, som vi med denne *Futurible* ønsker *at synliggøre* og som små mosaikker *at samle til et nyt billede*. Vi har kaldt vore aktører i denne samling for 'fremtidens fællesskabere'. Måske kan man også kalde dem for *fremtidens demokratiske pionerer*.

¹ Stifterne af Selskabet for Fremtidsforskning ville motivere danskerne til at tage ansvar for den fremtid, der så mere og mere uvis ud. "Fremtiden er ikke noget man kan forudse, fremtiden er noget vi skaber sammen", var deres tese. At skabe fremtiden kræver valg - ud fra flere mulighedsscenerier. Noget, der ikke skulle overlades til politikere og magthavere alene. At formidle viden om fremtidsmulighederne for den brede befolkning, blev derfor et folkeoplysningsformål for stifterne, der også aktivt selv ville deltage i det nye, der skulle skabes. I samme personkreds som dannede Selskabet opstod Institut for Fremtidsforskning.

Karen Lumholt er medstifter og driver af en lang række faglige og politiske netværk for samfundsinnovatører, bl.a. **Familiepolitisk Netværk, Landdistriktpolitisk Netværk, Forum for Konstruktiv Journalistik og #DetErVoresSamfund**. Tidligere direktør for den personalistiske tænketank Cura. Uddannet journalist. Forfatter til en lang række bøger om samfund, skole, familie, iværksætteri og for-

andrings-processer, bl.a. bogen "Historier der flytter mennesker" (2013). Redaktør af flere antologier, bl.a. "Det relationelle menneske" og "Det personlige samfund" (2015). Partner i virksomheden Lumholt & Stahlschmidt Kommunikation, som tilbyder undervisning, foredrag, møde- og procesledelse, analyser og strategisk rådgivning. Redaktør af *Futurible* om Fremtidens Fællesskaber.

Vi tror, at de ved at blive synliggjort som en bevægelse af nye fællesskaber, vil kunne bevæge verden mere, end de gør hver især. Hver for sig virker de forskellige og uensartede. De opstår som fællesskaber ud fra en konkret og fælles interesse. Men den gammelkendte foreningsstruktur ser vi sjældent i de nye fællesskaber. Hvad den fælles kerne er i de nye fællesskaber, vil det være op til læseren selv at ane konturerne af.

Hvis vi alligevel skal forsøge at sætte ord på, hvad de nye fællesskabsformer, som vi beskriver i denne Futurible, synes at have til fælles, er det at de i forskellig grad – og i forskellige kombinationer – opstår i mellemrummene mellem sektorer, siloer og brancher/områder. De falder udenfor frivilligbegrebet. Desuden er de:

- åbne og eksperimenterende
- udogmatiske, pragmatiske og fleksible ift. deltagelse
- globalt orienterede
- lokalt forankrede
- hverdagsaktivistiske
- miljømæssigt bæredygtige
- socialt inkluderende
- organiseret som sociale netværk (løst koblede) eller økonomisk forpligtende (i forskellige grader)
- optaget af demokrati
- ikke hierarkiske og ubureaukratiske
- holdt sammen af relationer
- innovativt tænkende og disruptive
- entreprenante og selvvirksomme
- samfundskritiske men hverken røde eller blå
- både digitale og fysiske fællesskaber

Med Futuriblen *Fremtidens Fællesskaber* ønsker vi både at formidle de fremtidsscenerier, som vore eksempler tegner - og at samle de aktører, der skaber dem.

Denne udgivelse følges derfor op af mindst én Futurible mere om Fremtidens Fællesskaber samt af konferencer, folkemødedebatter og debatindlæg.

Vi ønsker vores læser ikke bare fornøjelse med denne inspirerende tryksag, men også modet til selv at gå ind i fællesskaber og præge dem i den retning, som du og dine ønsker.

Karen Lumholt, Redaktør

Tyge Mortensen, Generalsekretær

Tyge Mortensen er generalsekretær i Selskabet for Fremtidsforskning, hvor han er ved at føre selskabet tilbage til sine aktivistiske og højskoleprægede rødder fra 1960'erne og 70'erne. Arbejder som foredragsholder, facilitator og rådgiver. Desuden stifter af Landsbyhøjskolen, der hjælper lokalsamfund med styrkelse af fællesskab og nærdemokrati. Tilknyttet

Landdistrikternes Fællesråd som projektleder. Opvokset på Gråsten Landbrugsskole i et højskolemiljø. Uddannet agronom. Tidl. højskoleforstander på Ryslinge Højskole med innovation og iværksætteri som speciale. Bor i landsbyen Rudme på Midtyn, hvor han er lokalrådsformand og sammen med sin kone driver et non-profit landsbygalleri og forsamlingssted.

Sager der Samler: Hverdagsaktivisme og handlingsfællesskaber som demokratisk nytænkning

Af Paul Natorp, medstifter af Sager der Samler, medlem af daglig ledelse

Forskere og meningsdannere bruger ofte begrebet "ad-hoc frivillighed" til at beskrive den type engagement og handlekraft, som Sager der Samler står for. Men det bygger på en misforståelse. Vi har valgt at kalde den "hverdagsaktivisme". Den nye handlekraft kan ikke direkte sammenlignes med den klassiske frivillighed. Hverdagsaktivismen er udtryk for en mere entreprenant tilgang, hvor vi som borgere ikke er enten brugere eller frivillige. Her er ikke nogen, der bliver sat til noget. Tværtimod bryder vi som borgere ud af de vante roller, bliver politiske individer og skaber gennem vore initiativer platforme for at tale en sag og pege på konstruktive løsninger.

Hvad er Sager der Samler?

Sager der Samler er et hus for hverdagsaktivister. Det ligger i en hyggelig baggård i Vestergade i Aarhus, og fungerer som forsamlingshus og arbejdsfællesskab, hvor borgere bakker

hinanden op i at løse de problemer, de møder i deres hverdag.

Resultatet er mod, handlekraft og initiativer, der fornyer samfundet nedefra. Sager der Samler har eksisteret i fem år og er kilde til en lang række sociale

innovationer. Ambitionen er at skabe nye platforme for politisk deltagelse, og at forbinde demokratiet med hverdagslivet.

For fem år siden lejede jeg sammen med nogle venner og kolleger 248 m² i en erhvervsjendom ved Pustervig Torv midt i Aarhus. Vi var fem forskere og konsulenter, der havde fået den lidt luftige tanke at skabe en organisation med det finurlige navn "Sager der Samler". Målet var at samle mennesker på tværs af sædvanlige organisatoriske skel om at skabe løsninger på nogle af samfundets store udfordringer.

Vores skriveborde fyldte kun et lille hjørne i de mange kvadratmeter, og vi havde allerede inden vi gik i gang måttet indse, at vi manglede gode svar på de mange spørgsmål fra venner og kolleger om, hvilken forretningsmodel, der skulle understøtte vores arbejde. I stedet sagde vi lidt kækt: "Betragt det som en overskudshandling, nu går vi bare i gang".

Derefter begyndte vi at invitere mennesker fra vores netværk og spørge dem: "Hvad ville du engagere dig i, hvis du kunne?" Vi forestillede os, at vi skulle samle professionelle fra forskellige nytænkende løsninger, der kunne implementeres i kommunerne, på hospitalerne og i skolerne. Men i virkeligheden var vi, uden at det straks gik op for os, i gang med at dykke ned under de professionelle roller og opdage den handlekraft, der findes i hverdagslivet, når man ikke er på job.

De er flere end bare en håndfuld

Det var nemlig ikke de professionelle, der tog fat. Det var de studerende, de arbejdsløse, pensionisterne og ildsjælene, der savnede mening inden for rammerne af deres jobs. Vi opdagede, at der er masser af engagement og opfindsomhed i hverdagslivet udenfor mødelokalerne. Det er unge som gamle, der rykker og er klar til at engagere sig: Flygtninge, kontanthjælpsmodtagere eller mennesker, der bare har fået nok af overforbrug, isolation eller af ikke at gøre noget, og de er flere end bare en lille håndfuld.

Vi opdagede også, at vores rolle ikke var at stille op med konsulentværktøjskassen og facilitere eller give gode råd. Det, der var brug for, var et sted, der kunne give mod, netværk og inspiration. **#Det er ikke innovationsprocesser der forløser engagementet. Der er brug for nye fællesskaber, der kan bakke op om handlekraften i hverdagen.** Fællesskaber, som inspirerer mig til at gå i gang, som hjælper mig, når jeg er udfordret og giver adgang til handlemuligheder og ressourcer, når jeg er parat. **#Forandring kommer ikke af gode idéer alene. Den kommer, når vi tager fat og er klar til at stå en distance. Vi har brug for fællesskabets opbakning.**

#Forandring kommer ikke af gode idéer alene. Den kommer, når vi tager fat og er klar til at stå en distance. Vi har brug for fællesskabets opbakning

I de fem år vi har arbejdet med Sager der Samler, er der vokset et væld af initiativer ud af vores fællesskab, som hver især er stærke fortællinger om handlekraft i hverdagen og viser nye veje til at skabe løsninger på konkrete samfundsudfordringer.

Løsninger på konkrete samfundsudfordringer

Et eksempel er Skraldecaféen, som Annbritt Jørgensen og Steffen Sand står bag. De har været på kontanthjælp i mange år og lever med psykiske diagnoser. I Skraldecaféen bruger de overskudsmed fra supermarkedernes containere til at lave fællesskaber og hjælpe mennesker som dem selv ud af isolation. Nu er de ansat i flexjob i en forening, de selv har stiftet, og er ved at etablere en fysisk base i et byudviklingsområde på Sydhavnen i Aarhus, hvor de bygger bro mellem et fremvoksende kreativt erhvervsmiljø og værestederne for forskellige grupper af udsatte borgere, der i mange år har ligget i området.

Et anden eksempel er Vaskeriet. Pia Stabell Hjort og Katrine Knudsen er socialpædagoger og har i mange år arbejdet på bosteder for udviklingshæmmede. De har startet et vaskeri i fællesvaskeriet i boligforeningen Søvangen i Brabrand. Vaskeriet er både en virksomhed, en øvebane for udviklingshæmmede, der drømmer om et almindeligt arbejde uden for beskyttede tilbud, og det er et nyt fællesskab for boligforeningens og områdets beboere, som gør mange tryggere og bryder ensomhed og isolation.

#Samtidig med vores erkendelse af, at det ikke kun var de professionelle, som var kilden til forandring, gik det op for os, at vi i virkeligheden selv var drevet af en længsel efter at være mere aktivt medskabende

Der er mange flere initiativer. For eksempel Social Sundhed, der blev startet af Kristina Louise Bliksted, som var studerende, da hun gik i gang. Hun havde i sin egen familie oplevet den ulighed, der kommer til udtryk ved, at mennesker, der lever med misbrug, hjemløshed eller psykiske udfordringer, ofte har vanskeligt ved at gøre brug af sundhedsvæsnets net. Social Sundhed organiserer sundhedsfaglige studerende som brobyggere mellem sårbare borgere og sundhedsvæsnets net. Ved at ledsage, understøtte og motivere kontakten til hospitalet gør de på kort sigt en forskel i en én til én relation. På lang sigt ønsker de at lære, hvordan de som kommende professionelle i sundhedsvæsnets net kan gøre en forskel for dem, der har det allersværest. Holdningen blandt de studerende er: "Vi kan måske ikke forandre systemet, men vi kan forandre os selv."

#Samtidig med vores erkendelse af, at det ikke kun var de professionelle, som var kilden til forandring, gik det op for os, at vi i virkeligheden selv var drevet af en længsel efter at være mere aktivt medskabende i udviklingen

af vores samfund, også uden for vores professionelle roller. Vi var ikke tilfredse med blot at afgive vores stemme. Vi ønskede at skabe en konkret forbindelse mellem vores hverdagsliv og den politiske deltagelse, og vi ønskede ikke at engagere os i et politisk parti.

Et nyt sprog for hvad det er vi gør

Det samme gør sig gældende for alle de mennesker, der lægger deres engagement i Sager der Samler. Derfor har vi også brug for et nyt sprog.

Den type engagement og handlekraft, som Sager der Samler står for, bliver ofte kaldt "ad-hoc frivillighed". Men ordet dækker ikke. **#Vi kalder den "hverdagsaktivisme", fordi denne form for handlekraft er udtryk for en mere entreprenant tilgang end frivillighed i klassisk forstand.** Her er man ikke enten bruger eller frivillig, men bryder som borger ud af de vante roller og bliver et politisk individ, som sammen med andre skaber platforme for at tale en sag og pege på konstruktive løsninger.

#Hverdagsaktivismen er med andre ord udtryk for en ny demokratisk folkelighed, der forbinder hverdagslivet med det politiske på en meget konkret måde. Folk venter ikke længere på, at kommune, stat og alle mulige andre instanser tager initiativet. De vil forandre verden, lige der hvor de er, og de orker ikke at høre mere snak. De går bare i gang.

Og hverdagsaktivisterne er ikke kun en lille flok. Det blev tydeligt, da vi i september sidste år afholdt folkefestivalen Rethink Activism i Aarhus. Her afviklede vi med borgere og græsrodder som initiativtagere og flere end 10.000 deltagere et program på 250 workshops, samtaler, koncerter og meget mere. **#Formålet var at synliggøre handlekraften, som spirer frem, og hvis festivalen viste én ting, så er det, at der er rigtigt mange mennesker, som engagerer sig i samfundet og er i gang med at forandre det.**

At bruge sine erfaringer til fælles bedste

Det er nemt at finde ting i vores hverdag, som vi gerne vil lave om på. Hverdagsaktivisme er netop, at man bare går i gang med at arbejde for en bedre hverdag – for sig selv og for andre. Hverdagsaktivisme handler om at skabe et fællesskab for forandring og bygger på ideen om, at vi alle sammen, uanset hvem vi er, kan deltage i arbejdet for et bedre samfund. Alle kan være hverdagsaktivist – det er kun et spørgsmål om at tage initiativ og gå i gang. Det eneste det kræver er et øje for, at der er noget, der kan blive bedre og viljen og overskuddet til at lave om på det. Man kan tage udgangspunkt i sit arbejde, en fritidsinteresse eller noget helt tredje i sin egen livssituation.

Nogle sætter spørgsmålstejn ved hverdagsaktivisternes evne til at sætte sig ud over særinteresser. Og naturligvis kan man være meget optaget af sin egen sag, men det personlige er ikke altid udtryk for snæver egeninteresse. Når Annbritt og Steffen starter en skraldecafé, tager de udgangspunkt i deres egen situation. **#Men samtidig hæver de sig over, hvad der er lige foran næsen og ser længe ud. De er eksperter i deres eget liv, og de bruger denne særlige viden til at vise os noget, som har betydning for hele samfundet** – nemlig hvordan vi kan forbinde bæredygtighed med løsningen af sociale problemer. **#Dermed bliver Annbritt og Steffen en slags hverdagspolitikere med lille "p", fordi de repræsenterer en større sammenhæng uden at være knyttet til et bestemt parti.**

Et højere formål

En anden misforståelse opstår, når hverdagsaktivismen og dens initiativer bliver beskrevet som midlertidige, og der således drages tvivl om deres holdbarhed.

Skraldecaféen er som mange andre initiativer løst organiseret og båret af kræfter, som hverken har faglighed eller faste budgetter. Til gengæld er der et stærkt ejerskab, og projektet er resultatet af mange års arbejde med at forandre sin egen livssituation. Det er et højere formål, der får os ud af sengen om morgenen, og derfor fortsætter arbejdet uanset, om der er projektmidler eller ej. Her er ingen flygtighed, men naturligvis større gennemslagskraft med opbakning end uden.

#Den særlige værdi ved Skraldecaféen og mange andre initiativer, som borgere tager, er, at de gennem deres eget eksempel viser nye veje til at løse et vanskeligt problem, sætter spørgsmålstejn ved det eksisterende og peger på værdifulde, oversete ressourcer. Samtidig har de taget kontrollen over deres eget liv tilbage, og har fornyet troen på, at de har en rolle at spille i det store fællesskab.

Derfor er der brug for en ny måde at kunne tale om det, der oprindeligt lå i "aktivt medborgerskab". **#Vi skal væk fra en tendens til, at vores deltagelse i samfundet bliver gjort til en ressource, som kommunekassen kan trække på, forvalterne kan projektgøre, forskerne analysere og politikerne profilere sig på.** Alt sammen ud fra præmissen om, at borgernes ressourcer skal indgå i fornyelsen af velfærdssamfundet.

#Vi skal væk fra en tendens til, at vores deltagelse i samfundet bliver gjort til en ressource, som kommunekassen kan trække på

En ny slags politiske fællesskaber

Vi oplever i disse år et voksende demokratisk underskud, der kommer til udtryk ved, at tilliden til politikerne falder, og at færre stemmer. En af årsagerne er sandsynligvis, at mange føler, der bliver længere og længere fra Christianborg og rådhusene ud til deres hverdag.

Demokratiet hviler på en grundlæggende følelse af at være med i et politisk fællesskab. Følelsen af ansvarlighed i forhold til samfundsudviklingen kommer samme sted fra. Hvis vi kun deltager ved at synes noget eller hvis fællesskabet i for høj grad defineres ud fra økonomiske og instrumentelle forståelser, som vi ikke kan koble til vores eget hverdagsliv, svækkes den følelse nemt. **#Vi er derfor overbeviste om, at det er helt afgørende at skabe en ny slags politiske fællesskaber.**

#Handlingsfællesskaber har en indre dimension, hvor de kan hjælpe mig til at mærke mig selv, kende mit ståsted, finde mening og forstå verden

Hverdagsaktivister organiserer sig i handlingsfællesskaber omkring en sag. De kan være et godt bud på, hvordan vi styrker forbindelsen mellem folk og Folketing. **#Handlingsfællesskaber har en indre dimension, hvor de kan hjælpe mig til at mærke mig selv, kende mit ståsted, finde mening og forstå verden.** De kan opildne, støtte og give tryghed, og jeg bliver del af et handlingsfællesskab ved at få mulighed for at tage del og bidrage.

De har også en ydre dimension, som er det politiske - selve sagen. For Skraldecaféen handler det om at sætte fokus på et overset fattigdomsproblem i Danmark og inspirere os til ikke at lade hverken materielle eller menneskelige ressourcer gå til spilde. Social Sundhed peger på en alvorlig udfordring omkring ulighed i sundhed og det faktum, at udsatte danskere i gennemsnit dør mange år tidligere end de mere velstillede.

Sagen blev selve demokratiet

Demokrati er en form for liv i forening med andre. Vi bliver klogere af at lytte til hinanden og i fællesskabet flytter samtalen tæt på. Samtalerne fra Christiansborg er ofte fjerne og strategiske. De føres ikke for at involvere os og gøre os klogere, men for at få stemmer og magt. **#På den måde, kan handlingsfællesskaber skabe en identitetsmæssig opbakning til demokrati som modsætning til et system, der alene fungerer politisk-juridisk igennem institutioner.** Og det væsentlige for demokratiet er ifølge Hal Koch, at vi har en identitet som medborgere og føler os forpligtet på at deltage i det politiske fællesskab.

Normalt er vores mulighed for at påvirke samfundet begrænset til vores demokratiske stemme ved valgene. Det er en individuel handling, blot et kryds, og for de fleste forbliver det demokratiske fællesskab abstrakt.

Hverdagsaktivismen er derimod et konkret fællesskab, der gennem handling skaber en direkte forandring. En forandring, der kommer indefra, og som ikke er tilpasset eller formet af offentlige instanser og institutioner. **#Det er ikke en ramme, der udfyldes, men et nyt fællesskab, der opstår.**

For os, der startede Sager der Samler, blev sagen selve demokratiet. De demokratiske kanaler ind i vores politiske institutioner er ved at sande til ved at færre og færre melder sig ind i et politisk parti. Derfor må vi udvikle nye fællesskaber, der kan være platforme for vores engagement som medborgere, skabe nye løsninger og bringe vores politiske deltagelse tæt på vores hverdag.

#På den måde, kan handlingsfællesskaber skabe en identitetsmæssig opbakning til demokrati som modsætning til et system, der alene fungerer politisk-juridisk igennem institutioner

Hverdagsaktivismen minder os også om, at vi altid først og fremmest er mennesker, der indgår i nære, levende fællesskaber. Vi er ikke blot isolerede individer, der udfylder abstrakte, forudbestemte roller. Hverdagsaktivisterne minder os om, at samfundets system af institutioner og instanser i sidste ende består af levende mennesker i konkrete fællesskaber, som er til for mennesker. **#På den måde er hverdagsaktivismen også et kritisk og oplysende projekt, der viser samfundets blinde vinkler** - og et dannelsesprojekt, der kan hjælpe os til at træde i karakter som mennesker.

Paul Natorp

Paul Natorp er medstifter af Sager der Samler. Derudover arbejder han som selvstændig organisationskonsulent og laver kurser i kreativitet og lederskab sammen med Kaospiloter i Danmark, Europa, USA og Japan. Han

er uddannet i spansk og kommunikation og arbejdede med it og medier som iværksætter og udviklingschef på bl.a. Jyllands-Posten, inden han fandt sit nuværende fokus på uddannelse, organisationsudvikling, aktivisme og demokrati.

Foto Signe Naessing

"Fremtidens fællesskaber" udgives af Selskabet for Fremtidsforskning.

Futuriblerne er en tidsskriftserie, der er blevet udgivet af Selskabet for Fremtidsforskning siden 1969.

Selskabet for Fremtidsforskning blev stiftet ud fra et ønske om at gøre Danmark mere innovativt og fremtids-tænkende. Fremtidsforskningen blev lige så meget en tænke måde, der betragtede fremtiden som en vifte af muligheder, som en egentlig metode til analyse af mulige fremtider.

Fremtiden er ikke en spådom, men noget der skal skabes. Selskabet for Fremtidsforskning formidler scenarier og muligheder og stimulerer dermed til ønskværdige valg af fremtid(er).

Selskabet for Fremtidsforskning vil:

- være mødested for mennesker, der brænder for at klarlægge ønskede fremtider for vores samfund
- formidle Danmarks store udfordringer og handlemuligheder
- introducere en fremtidsforskners tankegang hos dem, der ikke længere ønsker at være tilskuer
- facilitere fremtidsværksteder, hvor fremtidige muligheder omsættes til handlinger
- samle potentielle fremtidsforskere blandt iværksættere, ledere, økonomer, studerende, forældre og aktive borgere, som ønsker at løse de samfundsmæssige udfordringer på en måde, der gør en global forskel.

Der planlægges en vol. 2 om "Fremtidens fællesskaber".